

Zuid-Afrika: gezinsondersteuners helpen gezinnen in nood

TEKST ARNOUD KLUITERS FOTO'S INGRID LEVERT EN ARCHIEF SA CARES FOR LIFE

Tien projecten ondersteunt Wereldkinderen wereldwijd in evenzoveel landen. Dit magazine belicht in 2018 de projecthulp in Zuid-Afrika, Kenia, Thailand en Burkina Faso. Hoe is daar de stand van zaken? Wat biedt het project? Is het effectief? Wereldkinderen steunt al geruime tijd het Zuid-Afrikaanse SA Cares for Life en bracht in maart daar een bezoek.

Wereldkinderen

Ieder kind heeft recht op een thuis. Vanuit dat motto komt Wereldkinderen mondiaal op voor de rechten en het welzijn van kinderen zonder ouderlijke zorg. Doel is te voorkomen dat zij moeten opgroeien buiten de beschermende omgeving van het eigen gezin. Zijn ze hun thuis kwijtgeraakt, dan wordt ingezet op een terugkeer naar de biologische familie of in elk geval een pleeggezin in de eigen gemeenschap. Wereldkinderen ondersteunt projecten in Burkina Faso, Zuid-Afrika, Ethiopië, Kenia, Colombia, Haïti, Filipijnen, India, China en Thailand. Wereldkinderen werkt daarbij met vier thema's: een sociaal vangnet voor kwetsbare gezinnen, sociaal-economische versterking van gezinnen, terugkeerprogramma's naar de eigen familie en een vervangend thuis in eigen land. De thema's lopen op projectniveau in de praktijk vaak in elkaar over.

Kijk voor meer informatie over de projecten op www.wereldkinderen.nl.

Komend najaar viert South Africa Cares for Life haar 25-jarig bestaan. De christelijke hulpverleningsorganisatie werd eind vorig eeuw opgericht om steun te bieden aan de meest kwetsbare kinderen en hun families in diverse arme en snelgroeiende townships rondom Pretoria.

Sinds 2016 staat directrice Sanet Fagan aan het hoofd van de organisatie. Ze vertelt waarom de hulp er nog altijd zo hard nodig is. "Veel moeders zijn nog geen twintig jaar als ze hun eerste kind krijgen. Is de vader er vandoor of overleden, iets wat vaak voorkomt, dan staan ze er alleen voor. Lang niet iedereen is in staat voor zichzelf te zorgen, laat staan voor de kinderen."

Moederrol

Daarbij blijft het niet. "Hiv/aids is een groot probleem in het gebied. Soms sterven beide ouders jong aan de gevolgen ervan. Hierdoor is een complete generatie jongeren weggefallen. Noodgedwongen nemen achtergebleven tienerdochters de moederrol op zich of anders doen hun grootmoeders dat. In het uiterste geval dreigt een leven op straat. Daar worden de wezen geconfronteerd met de keiharde wereld van criminaliteit, drugs, drank, ziektes en mishandeling." Ook de cultuur van het land speelt een negatieve rol: het is algemeen geaccepteerd dat oudere mannen seks hebben met jonge vrouwen. "Vrouwen leren niet om voor zichzelf op te komen en hebben vaak geen keuze om te bepalen met wie ze seks hebben. Tel daarbij op dat de armoede enorm is en van hygiëne geen sprake. Veel vrouwen hebben bovendien geen identiteitspapieren en hun kinderen evenmin. Onderwijs, werk, zorgverlening: het is ver weg of onbereikbaar. Dit leidt tot uitzichtloze situaties."

Met verschillende initiatieven biedt SA Cares hulp. Eén hiervan is *cluster care*, dat mede door Wereldkinderen financieel wordt gesteund. "We leiden lokale vrijwilligers op tot gezinsondersteuner, dat is de kracht van het project. We steunen vooral vrouwen, uit de townships zelf. Ze kennen de problemen én de mensen goed, waardoor ze sneller het vertrouwen krijgen van de hulpbehoevende families. We kunnen zo sneller actie ondernemen om de omstandigheden te verbeteren", aldus Fagan.

'We steunen vooral vrouwen, uit de townships zelf'

De vrouwen worden niet zomaar gezinsondersteuner. "Onze medewerkers gaan op straat en in kerken het gesprek aan met de inwoners. Wie de wens en ambitie heeft om op te bloeien, kan aansluiten bij de trainingen van SA Cares."

Basisvaardigheden

Circa twee jaar, soms langer, kan zo'n opleiding duren. Basisvaardigheden worden bijgebracht. Hoe voed je je kinderen op? Welke rechten hebben vrouwen en kinderen? Hoe zorg je voor een groentetuin, waar je je eigen voedsel uit haalt? En hoe kun je daar geld mee verdienen? Wat kun je doen om een eigen inkomen te regelen en zelfstandiger te worden? Hoe kom je aan kinderbijslag en hoe regel je een geboortekte

‘Sommige van de geholpen vrouwen blijken een talent tot organiseren te hebben, anderen kunnen leidinggeven’

voor je kinderen, zodat ze naar school kunnen?

Zo'n veertig betaalde gezinsondersteuners werken nu voor SA Cares. Elk heeft vijftien families onder haar hoede. Dankzij de opleiding halen ze soms niet vermoede vaardigheden naar boven. Sommige van de geholpen vrouwen blijken bijvoorbeeld een talent tot organiseren te hebben, anderen kunnen leidinggeven.

Neem Sarah, een alleenstaande moeder met hiv. Ze woonde in een vervallen hutje met een lekkend dak, vertelt Fagan. “Ze was heel ziek en niet meer in staat voor haar jonge kinderen te zorgen. Tot een gezinsondersteuner zich over hen ontfermde. Sarah bezocht een dokter, sterkte aan, leefde op en volgde uiteindelijk een cursus om zelf ondersteuner te worden voor vijftien vrouwen met hiv. Haar vier kinderen zijn gezonde tieners en dankzij de geregelde identiteitsbewijzen gaan ze inmiddels alweer enkele jaren naar school.”

Hammanskraal

Wereldkinderen steunt sinds twintig jaar het cluster care-programma in Hammanskraal. Dit township ligt zestig kilometer ten noorden van Pretoria en telt 21.000 inwoners. Hiervan heeft zeventien procent geen inkomen. In een derde van de huishoudens ontbreekt de echtgenoot en staat een vrouw aan het hoofd of anders een jong kind.

Met de bijdrage van Wereldkinderen werden tot vorig jaar twee gezinsondersteuners gefinancierd. Voor de duur van twee jaar wordt tot 2019 inmiddels ook een derde betaald. “Hun budget van 30.000 euro dient niet alleen als salaris, maar ook voor alle kosten rondom de ondersteuning van gezinnen”, zegt projectcoördinator bij Wereldkinderen, Patricia Nieuwenhuizen. “We betalen bijvoorbeeld ook hun opleiding, de reiskosten en de kosten voor het aanvragen van identiteitsbewijzen. We dragen bij aan tijdelijke voedselpakketten en aan gespecialiseerde therapie voor kinderen. Bovendien maken we een gezellig kerstfeest mogelijk met bijvoorbeeld cadeautjes voor de kinderen.”

Namens Wereldkinderen reisden Ingrid Levert en Ellen ten Bloemen dal in maart af naar Hammanskraal. Ze bezochten drie families samen

Plastic city, een van de sloppenwijken waar SA Cares werkt

Masakhane

Nederlandse adoptieouders richtten in 2007 Masakhane op. Ze zetten zich in voor het geboorteland van hun kinderen, Zuid-Afrika. Ook Masakhane steunt SA Cares for Life. Maandelijks wordt contact onderhouden over de voortgang en ontwikkeling van de verschillende projecten van de hulpverleningsorganisatie, waaronder cluster care. Tot en met 2013 was Masakhane als werkgroep gelieerd aan Wereldkinderen. Daarna werd de groep een stichting met een eigen contract met SA Cares for Life. Masakhane is door de Belastingdienst gekenmerkt als een ANBI-instelling.

Meer weten: www.stichting-masakhane.nl.

met maatschappelijk werkers Joyce, Ellen en Remembrance. Levert: “In het eerste hutje ontmoetten we een jonge vrouw uit Zimbabwe met twee kleine kinderen. Dit primitieve huisje bestaat uit weinig meer dan vier wanden en een dak gemaakt van golfplaten. Een paar meter verderop bevindt zich een provisorisch toilet. De jonge vrouw woont hier nog maar net. Dankzij de hulp van de gezinson-

Bezoek aan Hammanskraal met rechts Ellen ten Bloemendal en Sanet Fagan

243 kinderen

Tussen juli 2017 en juni 2019 steunt Wereldkinderen in Hammanskraal het project cluster care van SA Cares for Life. Met de bijdrage van 30.000 euro bereikt SA Cares 45 families, met in totaal 225 kinderen en de achttien kinderen van de drie maatschappelijk werkers.

dersteuner kan het oudste kind al naar school, ook al is een geboorteakte nog niet geregeld."

De bezochte plek staat symbool voor de situatie waarin nieuwkomers beginnen, legt Sanet Fagan uit. "Allen komen uit hopeloze omstandigheden. De nieuwe woning is simpel, hun kleding is vies. Er is geen voedsel, elektriciteit en water. Maar: het is een start. Ze worden aan de hand genomen en leren een plan te maken richting een stabiel leven."

Levert en Ten Bloemendal bekeken nog twee andere, al net iets meer ontwikkelde woningen. Dankzij lokale en internationale fondsen lukt het de woonomgevingen stap voor stap iets meer te ontwikkelen. Levert: "Hier zagen we net wat steviger daken en muren, hekken om het huis en soms ook elektriciteit en water en kleine tuintjes of een kippenhok. Daarmee kan de bewoner leren om een handeltje te starten."

Lokale fondsen

Vóór haar komst naar SA Cares werkte Fagan 23 jaar in het bedrijfsleven. Die ervaring zet ze in bij het lobbyen om steun. "Er is veel armoede en corruptie, daar

Drie andere projecten

Ingrid Levert en Ellen ten Bloemendal bezochten drie projecten die Wereldkinderen in het verleden ondersteunde. Mogelijk pakt Wereldkinderen dit in de toekomst weer op.

1. Kinderbeschermingsorganisatie *Give a Child a Family* ten zuiden van Durban, wil kinderen waarvan de ouders zijn overleden of die in de steek zijn gelaten, weer een gezin geven. Liefst bij hun eigen familie, als dat niet mogelijk is bij pleeg- of adoptieouders in Zuid-Afrika. Wereldkinderen heeft hiervoor een aanvraag bij de Europese Unie ingediend.
2. De *Hillcrest Foundation*, eveneens vlakbij Durban, heeft onder andere een hospice voor mensen met hiv en aids en biedt steun aan oma's die de zorg voor hun kleinkinderen op zich nemen. Wereldkinderen onderzoekt of het mogelijk is dit *Gogo Granny Support Group Program* te ondersteunen.
3. Het derde bezoek werd gebracht aan het kantoor van de *Aids Foundation*, een grote organisatie die niet alleen aids bestrijdt en er over voorlicht, maar ook binnen gemeenschappen projecten uitvoert om kwetsbare kinderen te helpen. Wereldkinderen wacht de aanvraag van de Aids Foundation af.

moet je je weg tussen vinden. Om meer draagvlak te creëren voor onze projecten is de betrokkenheid van lokale bedrijven erg belangrijk. Met hun financiële en materiële steun kunnen we nog meer bereiken. De één biedt warme dekens, een ander steunt met voedsel uit restaurants. Daar maken we vervolgens soep van en delen dat uit. Ook zo bereiken we de bevolking en openen we deuren."

Hulpverlening in de townships is ook aanwezig in de vorm van Life Houses - rood geverfd, zodat ze goed opvallen in het straatbeeld - die zijn opgezet naar de behoeftes van de gemeenschap. Het ene huis kan bijvoorbeeld fungeren als kinderdagverblijf, het andere is bestemd voor training en voorlichting voor volwassenen. In een ander project worden schooltjes opgezet, waar - naast het betaalde schoolhoofd - dankzij cluster care opgeleide vrijwilligers les geven.

Het is voor Fagan de gedroomde cirkel als die rond komt: vastgelopen mensen die uiteindelijk anderen helpen uit hun ogenschijnlijk uitzichtloze bestaan te stappen. ■